

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE
JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS OVER HET JAAR 1966.

Het jaar 1966 werd, hoezeer óók het jaar van belangrijke Staten- en Raadsverkiezingen, meer gekenmerkt als een jaar van samentrekkende sombere economische "wolken", als gevolg van het overspannen beleid van het, in zijn "sterkte" bijkans geen economisch-financiële grenzen (er)kennend Kabinet Cals. De politieke gevolgen - waaronder de val van het Kabinet - bleven niet uit. Wij komen hierop nog terug.

Van de zeer velen, die ons in het jaar 1966 kwamen te ontvallen, noemen wij:

Ir.E.Biewinga te Assen, oud-voorzitter van de kamercentrale Drenthe, oud-voorzitter van de afdeling Assen; Ir.B.H.ter Kuile, oud-lid van de gemeenteraad van Hengelo (Ov.); A.Dil, secretaris/penningmeester van de afdeling Borne; Prof.Dr.Ir.C.Coolhaas, oud-secretaris van de afdeling Wageningen; G.Ritmeester, oud-burgemeester van Den Helder, oud-lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal; Drs.Joh.M.Bosma, voorzitter van de afdeling Harlingen; A.van Dijk, penningmeester van de afdeling Elst; P.E.Salverda, lid van verdienste van de afdeling Enschede, oud-bestuurslid van de kamercentrale Zwolle; S.S.Citroen te Amsterdam, oud-administrateur en oud-chef van het secretariaat van de afdeling Amsterdam; Jac.van de Griend te Blaaksedijk, lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland; Ir.J.W.van Dijk, voorzitter van de afdeling Oosterbeek; J.W.Baretta, voorzitter van de afdeling Winterswijk; J.W.van der Horst, voorzitter van de afdeling Loenen-Vreeland; Ir.C.P.Gilde, vice-voorzitter van de kamercentrale Dor-drecht en van de afdeling Gorinchem, en lid van de gemeenteraad van Gorinchem; C.Kok, voorzitter van de afdeling Twisk en oud-lid van de gemeenteraad; Mr.C.J.B. du Croo, oud-wethouder van Zierikzee; O.de Vries te Groningen, oud-regionaal propagandist der partij; W.Gorter, lid van de gemeenteraad van Velsen; C.M.de Jong, lid van de gemeenteraad van 's-Gravezande; Dr.J.D.de Roock, oud-vice-voorzitter van de afdeling 's-Gravenhage.

PROVINCIALE STATENVERKIEZING.

Dag der kandidaatstelling: dinsdag 8 februari.

Dag der stemming: woensdag 23 maart.

De V.V.D. kwam van 64 op 65 zetels. Vergeleken met de Provinciale Statenverkiezing van 1962 bleef het percentage gelijk: 10.0 %; het totaal aantal op de V.V.D. uitgebrachte stemmen bedroeg 676.092 tegen 605.670 in 1962. Verlies werd geleden in Groningen en Drenthe, aanzienlijke winst geboekt in het Zuiden. Voor de eerste maal deed onze Partij intrede in de Provinciale Staten van Limburg, en wel met twee leden.

De zetelverdeling per provincie, vergeleken met 1962, was als volgt:

		<u>V.V.D.</u>	<u>Totaal</u>
Groningen	1962	7	51
	1966	6	55
Friesland	1962	4	51
	1966	4	55
Drenthe	1962	9	47
	1966	7	47
Overijssel	1962	5	59
	1966	5	59
Gelderland	1962	6	67
	1966	6	67
Utrecht	1962	6	55
	1966	7	55

		<u>V.V.D.</u>	<u>Totaal</u>
Noord-Holland	1962	10	79
	1966	10	79
Zuid-Holland	1962	11	83
	1966	11	83
Zeeland	1962	4	43
	1966	4	43
Noord-Brabant	1962	2	71
	1966	3	71
Limburg	1962	0	59
	1966	2	59

De verkiezing van leden van de Colleges van Gedeputeerde Staten vond plaats op 1 juni. Herkozen werden in Noord-Holland Mr.F.C.Vorstman te Hilversum en in Zuid-Holland Mr.H.van Riel te 's-Gravenhage. Nieuw gekozen werden in Groningen in plaats van de heer H.Waalkens te Vlagtwedde, de heer G.R.Meijer te Kloosterburen, en in Drenthe in plaats van mevrouw R.M. Buurma-Vredevoogd te Assen, de heer G.M.Lambers te Eexter-veensekanaal.

GEMEENTERAADSVERKIEZING.

Dag der kandidaatstelling: dinsdag 19 april.
Dag der stemming: woensdag 1 juni.

Volgens de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek won de V.V.D. 53 zetels. Ons totaal aantal zetels steeg van 932 tot 985.

Een overzicht van verlies en winst per provincie, vergeleken met 1962, geeft het volgende beeld:

Groningen	-	75	zetels	-	verlies	13
Friesland	-	42	"	-	verlies	4
Drenthe	-	86	"	-	verlies	7
Overijssel	-	50	"	-	verlies	10
Gelderland	-	109	"	-	verlies	1
Utrecht	-	70	"	-	winst	9
Noord-Holland	-	191	"	-	winst	14
Zuid-Holland	-	255	"	-	winst	32
Zeeland	-	71	"	-	winst	10
Noord-Brabant	-	29	"	-	winst	17
Limburg	-	7	"	-	winst	6

Een zuiver beeld geven deze cijfers niet, omdat nog steeds in een aantal gemeenten door V.V.D.-ers met een lijst "Gemeentebelang" of "Plaatselijk Belang" werd uitgekomen. De door hen verworven zetels zijn niet in bovenstaande gegevens verwerkt. Dit maakt het ook onmogelijk meer dan een ruwe schatting te geven van het aantal stemmen, dat bij de gemeenteraadsverkiezingen op de V.V.D. werd uitgebracht. De officiële V.V.D.-lijsten behaalden, wederom volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek, 600.882 stemmen, tegen 507.394 in 1962.

De wethoudersverkiezing op 6 september bracht het aantal V.V.D.-wethouders op 143, tegen 151 in 1962.

EERSTE KAMERVERKIEZING.

Op woensdag 6 juli werd een Eerste Kamerverkiezing gehouden in groep II (Gelderland, Overijssel, Groningen en Drenthe) en groep IV (Zuid-Holland). De kandidaatstelling vond op dinsdag 14 juni plaats. Met het oog hierop werd 21 april door het Dagelijks Bestuur een bespreking belegd met de Statenfracties.

Het aantal leden onzer Eerste Kamerfractie kwam van 7 op 8. In groep II werden herkozen Ir. J. Baas te Zutphen en Ir.H.J.Louwes te Ulrum; in groep IV werden herkozen Mr.H.van Riel te 's-Gravenhage en S.J.van den Bergh te Wassenaar en nieuw gekozen mevrouw Drs.J.F.Schouwenaar-Franssen te Bilt-hoven.

VOORBEREIDING TWEEDE KAMERVERKIEZING 1967.
KABINETSCRISIS.

De procedure, voorgeschreven in het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal kon tot en met de eerste vergadering van de Verkiezingsraad, op 12 november, normaal worden gevolgd. Aan de hand van de door de afdelingen in de maand april opgegeven kandidaten werd door het Hoofdbestuur een alfabetische lijst van voorlopige kandidaten opgesteld, die, vergezeld van een advies over de technische inrichting van de kandidatenlijsten, in "Vrijheid en Democratie" werd gepubliceerd.

Op de alfabetische lijst kwamen de namen der zittende leden Mej.Mr.J.J.Th.ten Broecke Hoekstra, Mevr.Mr.J.M.Stoffels-van Haarten en J.H.Couzy niet voor. Zij hadden te kennen gegeven zich niet meer beschikbaar te willen stellen voor een nieuwe kandidatuur; Mej.ten Broecke Hoekstra en de heer Couzy op leeftijdsgronden, Mevr.Stoffels omdat zij na een twaalf-jarig Kamerlidmaatschap de partij gaarne op minder tijdrovende en inspannende wijze wil dienen.

Het technisch advies van het Hoofdbestuur was gelijklopend aan dat van vier jaar geleden. Het werd in de verdere stadia der kandidaatstelling door de partij, die zich gelukkig prees Mr.E.H.Toxopeus wederom bereid gevonden te hebben als lijstaanvoerder in het gehele land op te treden, onveranderd aanvaard.

Gedurende de zomermaanden stelden de afdelingen, en vervolgens de kamercentrales, hun lijsten op. In zijn vergadering van 8 oktober maakte het Hoofdbestuur, aan de hand van de ingekomen lijsten van de kamercentrales, een voorlopig ontwerp op, en op 12 november kwam de Verkiezingsraad bijeen. Het lag in de bedoeling de Buitengewone Algemene Vergadering, die de kandidatenlijsten definitief zou dienen vast te stellen, te houden op 28 januari 1967.

In de nacht van 13 op 14 oktober echter viel het Kabinet-Cals. Een door H.M. de Koningin op 18 oktober aan Drs.W.K.N.Schmelzer verleende formatie-opdracht moest door de heer Schmelzer op 3 november onverrichterzake worden teruggegeven. Op 4 november werd aan Prof.Dr.L.J.M.Beel de opdracht verleend een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid zo spoedig mogelijk een einde aan de kabinetscrisis te maken; 16 november werd aan Prof.Dr.J.Zijlstra een formatie-opdracht verleend; 21 november werd deze opdracht tot formatie van een "overgangskabinet" door Prof. Zijlstra aanvaard, en 25 november werd het besluit tot ontbinding van de Tweede Kamer gepubliceerd. De Tweede Kamerverkiezing werd vervroegd van 24 mei tot 15 februari 1967; de dag der kandidaatstelling, oorspronkelijk 11 april, werd bepaald op 3 januari. Voor het treffen van de noodzakelijke voorbereidingen was het nu dus kort dag geworden. De tweede vergadering van de Verkiezingsraad kwam te vervallen; de Buitengewone Algemene Vergadering ter definitieve vaststelling der kandidatenlijsten werd gehouden op zaterdag 10 december te Arnhem.

VERKIEZINGSPROGRAM.

Ook de procedure voor de totstandkoming van het Verkiezingsprogram moest aanzienlijk worden versneld. Reeds in de zomermaanden was begonnen met het maken van een eerste opzet voor dit program. Op 26 september werd deze opzet in de vorm van een Discussie-grondslag voor het Verkiezingsmanifest 1967 aan de Partijraad voorgelegd, en begin november kon het Hoofdbestuur een Discussie-nota voor een in januari 1967 te ontwerpen Verkiezingsprogram-1967 in "Vrijheid en Democratie" publiceren. De bedoeling was, dat het program door de Algemene Vergadering van 10 en 11 maart 1967 zou worden vastgesteld, nadat de afdelingen en kamercentrales ruimschoots in de gelegenheid zouden zijn gesteld amendementen en wijzigingsvoorstellen in te dienen, en - in volgorde van voorkeur - vijf urgentiepunten op te stellen. Deze procedure kon maar zeer ten dele worden afgewerkt. De op de Discussie-nota ingediende amendementen moesten medio december in record-tijd worden verwerkt door een kleine commissie onder voorzitterschap van de heer Mr.E.H.Toxopeus. Deze commissie, waarvan naast de secretarissen van het Dagelijks Bestuur deel uitmaakten Prof.Dr.H.J. Witteveen, Mr.H.P.Talsma, Dr.A.J.Vis en Mr.E.C.de Mooij (secretaris), slaagde er in het ontwerp-Verkiezingsprogram nog juist op tijd gereed te hebben voor publicatie in het nummer van 23 december van "Vrijheid en Democratie". De Buitengewone Algemene Vergadering, waarin het program definitief zou worden vastgesteld, werd bepaald op vrijdagavond 6 en zaterdag 7 januari 1967.

AFDELINGEN.

Het aantal afdelingen steeg van 415 tot 428. Opgericht werden 21 afdelingen: Nootdorp, Monnickendam, Wormer, Elburg, Mook, Gennep, Edam, Noordwijk, Schoonhoven, Nunspeet, Rozenburg, Woudenberg, Uden, Jutphaas, Warmond, Bodegraven, Roosendaal, Venlo en omstreken, ~~Assendijk~~, Hoevelaken, en Breskens. Samengevoegd werden de afdelingen Leksmond en Vianen tot één afdeling Leksmond/Vianen, en de afdelingen Zuidwolde, Bedum, Onderdendam en Noordwolde/Zuidwolde/Noordenhogbrug tot één afdeling Bedum. Opgeheven werden de afdelingen Willemstad, Middelstum, Opmeer en Wierden.

REGIONALE PROPAGANDISTEN.

De heer J.Weggemans te Assen moest om gezondheidsredenen zijn activiteiten in de provincie Drenthe staken. Per 1 februari werd hij opgevolgd door de heer Drs.F.van der Elst te Valthermond. De heren J.N.F.Ch.Dorrius te Harlingen, L.Roodenburg te Delden, H.G.Roodhuyzen te 's-Gravenhage en J.G.Belterman te Beverwijk zetten hun werkzaamheden, respectievelijk in Friesland, Overijssel, Zuid-Holland en het gebied van de kamercentrale Den Helder, met grote ijver en toewijding voort. Ook de heer D.J.A. van der Vliet te Nijmegen droeg zijn steentje bij. Het grote aantal nieuw opgerichte afdelingen is voor een belangrijk deel aan de - veelal óók in hun vrije tijd - door deze werkers verrichte arbeid te danken.

"VRIJHEID EN DEMOCRATIE".

Ten aanzien van ons weekblad voltrokken zich in de loop van het verslagjaar grote veranderingen.

Per 1 april legde de hoofdredacteur, de heer Mr.L.Meijer, zijn taak neer, en trad zijn opvolger, de heer Ph.C.la Chapelle jr., in functie. Terzelfdertijd werd de zeventien-

jarige relatie met N.V.Drukkerij Onnes te Amersfoort beëindigd. De exploitatie van ons blad werd in handen gelegd van de Nederlandse Dagblad Unie. "Vrijheid en Democratie" kwam voortaan wekelijks in één landelijke editie met een omvang van 12 pagina's uit; de zg. wisselpagina's voor Amsterdam, Rotterdam en Den Haag kwamen te vervallen en in plaats daarvan verkregen de drie grote steden vaste rubrieken. De voorpagina van het blad werd voorzien van een steunkleur, aanvankelijk groen, later blauw.

Door het aantrekken van meer losse medewerkers dan voorheen trachtte de redactie een grotere afwisseling in de inhoud te brengen, waartoe de uitbreiding met vier pagina's ook ruimer gelegenheid bood. De reacties op de "vernieuwing" waren in het algemeen gunstig.

Een woord van erkentelijkheid jegens de heer Meijer, die op verzoek van het Stichtingsbestuur zijn hoofdredacteurschap langer voortzette dan aanvankelijk in de bedoeling lag, en die met zijn bereidheid hiertoe het bestuur van veel zorgen ontlastte, is hier op zijn plaats.

Het beëindigen van de relatie met Drukkerij Onnes ging alle betrokkenen aan het hart. Hier was in de loop van vele jaren een gevoel van vriendschap ontstaan. Dank aan de heer Wolf en de zijnen voor een buitengewoon prettige samenwerking, die weliswaar een zakelijke basis had, maar die evenzeer berustte op de gezamenlijke inspanning voor één en dezelfde zaak.

Het Stichtingsbestuur vergaderde op 16 maart, en voerde daarna besprekingen met de redactie. Op 11 juni benoemde het Hoofdbestuur tot lid van het Stichtingsbestuur in de plaats van de heer Mr.J.van Someren, de heer H.J.L.Vonhoff.

JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING.

De Jaarlijkse Algemene Vergadering werd gehouden op vrijdagavond 11 en zaterdag 12 maart in het Congrescentrum R.A.I. te Amsterdam. De ere-voorzitter, Prof.Mr.P.J.Oud, was helaas door ziekte verhinderd de vergadering bij te wonen.

Na de opening door de partij-voorzitter, Ir.K.van der Pols, en een politieke rede, uitgesproken door de Voorzitter der Tweede Kamerfractie, Mr.W.J.Geertsema - beide toespraken werden, zoals gebruikelijk, door de radio uitgezonden - herdacht de heer R.Zegering Hadders het kort tevoren overleden oud-lid der Tweede Kamerfractie, de heer G.Ritmeester, met wie hij sinds 1948 had mogen samenwerken.

Vervolgens begroette de voorzitter de delegatie van de J.O.V.D. De heer H.Wiegel, voorzitter dezer organisatie, sprak een dankwoord. De Belgische zusterpartijen waren verhinderd. De vrijdagavond was verder gewijd aan behandeling van een groot aantal huishoudelijke zaken. Tot lid van de commissie van Beroep werd benoemd Mr.H.C.G.L.Polak te Rotterdam in de vacature, ontstaan door het bedanken van Mr.A.Blom te Rotterdam. Een voorstel van de afdelingen Bennebroek en Gouda tot wijziging van het stemmental der afdelingen werd verworpen. Aangenomen werd een voorstel van het Hoofdbestuur tot verhoging van de contributie per 1 januari 1967 van f 20,- tot f 25,- per gewoon lid; de contributie voor gezins- en aspirantleden bleef ongewijzigd. Voorts werd de verdeelsleutel voor de contributie-afdracht van de afdelingen aan het Hoofdbestuur en van het Hoofdbestuur aan de kamercentrales voor het jaar 1966 vastgesteld.

Zaterdagochtend was allereerst de bestuursverkiezing aan de orde. Zonder stemming werden herkozen de onder-voorzitter, Drs.J.A.F.Roelen, de penningmeester, de heer S.J.van den Bergh,

en het lid van het Dagelijks Bestuur Mr. F. Korthals Altes, die allen aan de beurt van periodieke aftreding waren. In het Hoofdbestuur waren tengevolge van periodieke aftreding zeven vacatures te vervullen. Herkozen werden zonder stemming de heren F. J. Melzer, Ir. W. van der Ham, Dr. Ir. A. W. G. Koppejan, Mr. H. P. Talsma en Mr. Dr. H. K. de Langen. In de plaats van Drs. P. Th. van Leeuwen, die zich in verband met zijn vertrek uit de Rijkskieskring Haarlem niet herkiesbaar had gesteld, werd zonder stemming gekozen Dr. A. J. Vis te Bussum. Voorts was in het Hoofdbestuur een vacature ontstaan door het vertrek van Mr. J. van Someren uit Amsterdam. In zijn plaats werd, eveneens zonder stemming, benoemd Drs. R. H. Neuberg te Amsterdam.

Vervolgens kwamen voorstellen van het Hoofdbestuur in behandeling tot wijziging van de Reglementen op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste Kamer werd op voorstel van het Hoofdbestuur de bepaling opgenomen, dat vóór iedere Eerste Kamerverkiezing het Hoofdbestuur zich over de meest gewenste samenstelling der fractie beraadt.

De door het Hoofdbestuur voorgestelde wijzigingen in het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer waren deels van ingrijpende aard; wij noemen de invoering van zg. kwaliteitsplaatsen en de incorporatie van de Partijraad in de Verkiezingsraad. De voorstellen waren voorbereid door de in 1963 ingestelde adviescommissie tot herziening van de reglementen, die voor dit doel was uitgebreid met enige deskundigen, nl. Mr. W. G. Belinfante en Mr. Dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke, beiden te 's-Gravenhage, Mr. W. J. Geertsema en Mr. E. H. Toxopeus. De invoering van het systeem van kwaliteitszetels, tot aanvaarding waarvan de Partijraad met 21 stemmen voor en 16 stemmen tegen had geadviseerd, werd door de Algemene Vergadering verworpen met 196 stemmen voor en 260 tegen. De incorporering van de Partijraad in de Verkiezingsraad werd zonder stemming aanvaard; daarnevens werd nog een aantal andere wijzigingsvoorstellen overgenomen.

Zaterdagmiddag werd het voorzitterschap van de Tweede Kamerfractie door de heer Geertsema overgedragen aan de heer Toxopeus. Deze plechtigheid, waarbij betrokkenen werden toegesproken door de heren Van der Pols, Zegering Hadders en Van Riel, werd tevens bijgewoond door de heer W. Mensink, tweede voorzitter van de Partij van de Arbeid, en Dr. W. P. Berghuis, voorzitter van de Anti-Revolutionaire Partij. De voorzitters van de K. V. P. en de C. H. J. waren door activiteiten van hun eigen partij verhinderd. Na deze overdracht werd de vergadering besloten met de gebruikelijke bespreking van het beleid van de Kamerfracties.

DAGELIJKS BESTUUR EN HOOFDBESTUUR.

Het Hoofdbestuur vergaderde in 1966 elf maal, nl. op 8 januari, 12 februari, 2 april, 14 mei, 11 en 23 juni, 9 juli, 10 september, 8 en 29 oktober en 26 november.

Het Dagelijks Bestuur kwam twaalf maal bijeen, waarvan driemaal met de Dagelijkse Besturen van L. D. C., J. O. V. D. en L. S. V. N.

PARTIJRAAD:

Viermaal vergaderde de Partijraad: 8 januari, ter uitbrenging van een advies over de amendementen en wijzigingsvoorstellen van afdelingen en kamercentrales op het ontwerp-beginselprogramma; 26 februari over de Beschrijvingsbrief voor

de Algemene Vergadering; 25 juni, ter vaststelling van de definitieve redactie van het beginselprogram; en 24 september ter bespreking van de politieke toestand.

COMMISSIES.

De activiteit, door de commissies der partij ontwikkeld, was in dit verkiezingsjaar opmerkelijk.

De Culturele Commissie vergaderde op 14 januari, 14 april, 11 mei, 3 en 29 juni, 30 augustus, 26 september en 8 november.

De Sociaal-Economische Commissie kwam bijeen op 21 januari, 3 maart, 1 en 25 april, 10 mei, 3 juni, 24 september, 20 oktober, 18 november en 2 december.

De Landelijke Landbouwcommissie vergaderde op 6 april en 7 juli; de Landelijke Middenstandscommissie op 13 april, 9 juni, 1 september, 6 oktober en 16 november.

De Onderwijscommissie kwam bijeen op 12 januari, 24 maart en 12 december; de Sportcommissie op 17 januari, 21 februari, 30 maart en 10 mei.

De Propaganda-commissie werd bijeengeroepen op 19 januari, 12 september, 2, 21 en 28 november en 16 december (tezamen met afgevaardigden van de propaganda-commissies der kamercentrales); de Radio- en Televisie Commissie op 14 maart, 20 mei, 2 september, 7 oktober en 9 november.

De Redactie-Commissie voor het beginselprogram kwam bijeen op 10 februari, 15 en 29 maart en 19 en 26 april.

Aan de Commissie van Beroep werd op 14 december een kwestie voorgelegd, die zij tot tevredenheid der betrokkenen wist op te lossen.

De Commissie Ruimtelijke Ordening kwam op 7 maart voor de eerste maal in vergadering bijeen en werd in het verslagjaar vervolgens nog bijeengeroepen op 28 april, 20 juni en 5 en 30 december.

Nieuw ingesteld werd een Commissie voor de Buitenlandse Politiek, waarvan het voorzitterschap wordt bekleed door de heer M.J.Keyzer. De Commissie werd door het Hoofdbestuur geïnstalleerd op 14 mei en vergaderde maandelijks.

Ten slotte verdient nog vermelding dat de Commissie ad hoc ter bestudering van de woonruimtwet haar rapport in het nummer van 31 maart van "Vrijheid en Democratie" zag gepubliceerd.

Alle studiecmissies der Partij hielden zich bezig met het opstellen van hun bijdrage aan het Verkiezingsprogram. Daarnaast noemen wij van de onderwerpen die door de verschillende Commissies werden behandeld: de Culturele Commissie: het Holland Festival, monumentenzorg, de begroting; de Sociaal-Economische Commissie: loon- en prijsbeleid, de sociale positie van de werknemer, mededingingsbeleid; de Landelijke Landbouwcommissie: de P.B.O., de ruilverkaveling, de onteigeningswet; de Landelijke Middenstandscommissie: de algemene ziektekostenverzekering, de fiscale harmonisatie in de E.E.G., de miljoenennota, de rechtspositie van huurders van bedrijfspanden; de Onderwijscommissie: de numerus fixus t.a.v. de medische faculteit, het baccalaureaat, vacantie-spreiding, doelstelling van het openbaar onderwijs; de Sportcommissie: de lichamelijke opvoeding in schoolverband; de Commissie Ruimtelijke Ordening: onteigening, woningnood, luchtverontreiniging, etc.

RADIO- EN TELEVISIE ZENDTIJD.

Van de veertiendaagse tien minuten radiozendtijd werd éénmaal, op 25 april, de zendtijd afgestaan aan de J.O.V.D.

De televisie-uitzendingen brachten op 14 februari Mr.E.H. Toxopeus; op 18 april Mr.Toxopeus en Mevrouw Van Someren; op 20 juni Mr.Toxopeus in een vraaggesprek met de heer H.C.Faas, parlementair redacteur van de Volkskrant; op 26 oktober Mr.Toxopeus (over de Kabinetscrisis), en op 28 december wederom Mr.Toxopeus, thans als officieel lijststaanvoerder voor de komende Tweede Kamerverkiezing.

BEGINSELPROGRAM.

In een Buitengewone Algemene Vergadering op 22 januari te Dordrecht werd het nieuwe beginselprogramma vastgesteld. De vergadering machtigde de Partijraad de eindredactie op te stellen. Ter voorbereiding hiervan werd een redactie-commissie ingesteld, waarvan het voorzitterschap aanvankelijk zou worden bekleed door Prof. Mr. P. J. Oud. Wegens ziekte kon de heer Oud deze taak echter niet op zich nemen; Mr. W. J. Geertsema werd vervolgens bereid gevonden hem te vervangen. De Partijraad gaf in zijn vergadering van 25 juni zijn sanctie aan de resultaten van de arbeid dezer commissie, en het nieuwe programma kon op 6 juli op een persconferentie ten doop worden gehouden.

BROCHURES.

Vermeld kunnen worden de landbouwfolder "Liberaal Landbouwbeleid" en een herziene uitgave van de brochure "U en de V.V.D."

DIVERSE PARTIJ-ACTIVITEITEN.

Hiervan noemen wij een Noordelijk liberaal beraad, tussen een delegatie uit het Dagelijks Bestuur en uit de kamercentrales Groningen, Leeuwarden en Drenthe op 20 april te Meppel; een bespreking van de Secretarissen van het Dagelijks Bestuur met de secretarissen der kamercentrales over de contributie-regeling op 13 september te Amersfoort; en bijeenkomsten van de fractie-voorzitter in de Tweede Kamer en enige leden van het Dagelijks Bestuur met de Dagelijkse Besturen van de kamercentrales Dordrecht, Haarlem, Den Helder en Leiden op 23 september in Den Haag, en van de kamercentrales Maastricht, Middelburg en Noord-Brabant op 30 september in Tilburg. Tijdens deze bijeenkomsten werd de actuele politieke situatie besproken, terwijl voorts de activiteiten der afdelingen in de betrokken gebieden aan de hand van de destijds gehouden enquête werden nagegaan.

STICHTING ORGANISATIE "VROUWEN IN DE V.V.D."

De jaarlijkse weekendconferentie werd gehouden op 8 en 9 oktober te Oosterbeek; de jaarlijkse Landdag - een groot succes - op 6 mei te Middelburg. Daarnaast vonden de gebruikelijke provinciale bijeenkomsten plaats.

LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM.

Het L.D.C. hield zijn jaarvergadering op 26 februari te Rotterdam.

LIBERAL INTERNATIONAL .

De vergaderingen van de Executive op 26 en 27 maart te Baden-Baden en op 2 en 3 juli te Londen werden door de heer Dettmeijer bijgewoond, evenals het congres te Kopenhagen van 3 tot 6 september, alwaar de heer Toxopeus tot voorzitter van de Liberal International werd gekozen, als opvolger van Malagodi.

VERENIGING VAN STATEN- EN RAADSLEDEN.

De jaarvergadering werd gehouden op vrijdag 18 februari in het Congrescentrum "De Blijde Werelt" te Lunteren. De vergadering, daartoe gemachtigd door het Hoofdbestuur der Partij, stelde het Gemeenteprogram 1966 vast, dat was voorbereid door een commissie onder voorzitterschap van Prof. Mr. D. Simons. Het programma werd

gepubliceerd op 31 maart, waartoe een persconferentie bijeen werd geroepen.

Zaterdag 19 februari hield de Vereniging in "De Blije Werelt" een studie-conferentie, alwaar Mej.Mr.J.J.Th.ten Broecke Hoekstra sprak over "De taak van een Raadslid", en Mr.H.van Riel het onderwerp "De taak van een Statenlid" behandelde.

Op vrijdag 14 en zaterdag 15 oktober belegde de Vereniging wederom een congres, eveneens in "De Blije Werelt". Doel was de nieuw gekozenen van voorlichting te dienen. Behandeld werden de onderwerpen "De Gemeentefinanciën" door Mr.J.de Wilde, "De taak van een Statenlid" door Mr.Dr.H.K.de Langen" en "De taak van een Raadslid" door Mevrouw Ir. M.C. Endert-Baylé.

Bestuursvergaderingen werden gehouden op vrijdag 14 oktober en dinsdag 8 november.

Regionale vergaderingen vonden plaats op 12 november in Drenthe, op 16 november in Groningen, op 19 november in Zeeland en op 26 november in Gelderland.

Het maandblad "Provincie en Gemeente" verscheen, door de goede zorgen van de heren K.H.Brandt en H.G.van Zwijndregt, wederom geregeld.

Het ledental der Vereniging bedroeg aan het einde van het verslagjaar 806 tegen 799 op 31 december 1965. Aangetekend zij hierbij, dat op het moment van het afsluiten van dit verslag de "werving" der nieuw gekozenen voor het lidmaatschap der Vereniging nog in volle gang was.

JHR.MR.W.H.D. QUARLES VAN UFFORD,
(Algemeen Secretaris)

MR.M.M.F.VAN EVERDINGEN,
(Secretaresse)

In dit verslag wil ik gaarne dank brengen aan met name de mede-secretarissen, mevrouw Veder-Smit en de heren Korthals Altes en Vonhoff, voor de bijzonder prettige samenwerking en het zeer vele belangrijke werk, door hen in de afgelopen ruim drie jaren voor de partij verricht.

Aan het altijd parate Secretariaat, aan mejuffrouw Van Everdingen en haar medewerk(st)ers, aan de heer van Vlaardingen ben ik eveneens zeer veel dank verschuldigd.

Moge het onze partij, gesteund door zoveel toewijding, goed blijven gaan. Moge de toekomst haar nog sterker zien.

JHR.MR.W.H.D. QUARLES VAN UFFORD,
(Algemeen Secretaris)

Enkele opmerkingen over de structuur van de V.V.D.

In 1965 heeft het Hoofdbestuur van de V.V.D. een enquête gehouden naar de stand van zaken in de afdelingen. Door de leden van het Hoofdbestuur is schriftelijk en mondeling contact opgenomen met de afdelingsbesturen.

De resultaten van deze enquête zijn in 1966 geëvalueerd door de heer G.Ch.O.Boosman te Slochteren. Een overzicht van zijn suggesties voor een verbetering van de organisatie is hierachter opgenomen.

Voorts heeft aan de hand van deze enquête een aantal gesprekken met besturen van de Kamercentrales Gelderland, Utrecht, Leiden, Den Haag, Rotterdam, Dordrecht, Middelburg, Noord - Brabant en Maastricht plaatsgevonden, waaraan is deelgenomen door Mr.E.H.Toxopeus, Mr.W.J.Geertsema en de secretaris voor de voorlichting, de heer H.J.L.Vorhoff. Van de zijde van de vertegenwoordigers van de Kamercentrales is daarbij terecht de opmerking gemaakt dat de voorgelegde vragen niet een totaalbeeld van de afdelingsactiviteiten konden geven, omdat met name in onvoldoende mate naar regionale activiteiten is geïnformeerd.

Toch geven de gegevens aanleiding tot het maken van een aantal opmerkingen:

- a. Het karakter van vele afdelingen is teveel dat van een kiesvereniging. Dit betekent dat men activiteiten in hoofdzaak beperkt tot perioden van kandidaatstellingen en verkiezingen.
- b. Het aantal leden aangesloten bij de V.V.D. in vergelijking tot het aantal kiezers is in het algemeen zeer gering.
- c. Overleg - ook over organisatorische aangelegenheden - met de leden vindt te weinig plaats.
- d. Er wordt in een aantal gevallen volstrekt onvoldoende aandacht besteed aan door het algemeen secretariaat doorgegeven namen en adressen van geïnteresseerde kijkers en luisteraars naar onze t.v.- en radioprogramma's, die zich tot ons secretariaat hebben gewend.
- e. In een kleiner aantal gevallen is zelfs gebleken dat geen aandacht wordt besteed aan hen, die zich voor het lidmaatschap aanmelden, zodat de meest actieven van deze potentiële leden zich vaak in arren moede wederom tot het algemeen secretariaat wenden.

Nu na afloop van de verkiezingen daarvoor weer gelegenheid is, zal het nodig zijn om dit onderzoek te herhalen. Daarbij zal gebruik worden gemaakt van een ander vragenformulier, door de heer Boosman ontworpen. In dit geval zal dit rechtstreeks aan de afdelingen worden toegezonden.

Voorts is het noodzakelijk dat afdelingen zich beraden op regionale samenwerking, voor zover dat al niet het geval is, wanneer bij hen de overtuiging bestaat dat de betrokken afdeling te klein is om zelfstandig vergaderingen te beleggen.

Gestreefd moet worden naar een organisatie in elke afdeling, die snel kan reageren op hen die zich tot de partij hebben gewend. Het mag niet voorkomen dat leden verloren gaan doordat op een aanmelding niet wordt gereageerd. Ledenwerving is alleen goed mogelijk door huisbezoek. Dit is een geweldige opgave, doordat het zowel zeer tijdrovend als inspannend is.

De partij heeft echter in de afgelopen maanden van een groot élan blijk gegeven. Als men dat weet te handhaven in de komende jaren, dan is er alle reden om aan te nemen dat een blijvende versterking van onze organisatie gerealiseerd kan worden.

Jhr.Mr.W.H.D.Quarles van Ufford.
Algemeen Secretaris.

Suggesties van de heer G.Ch.O. Boosman op organisatorisch gebied.

1. Uit de enquête blijkt duidelijk dat vele afdelingen het belang van een goede partij-organisatie niet of onvoldoende inzien. Opmerkingen als "liberaal is een geesteshouding, waarom zouden we ons organiseren" kwamen herhaaldelijk voor. Dit is een rem op vele activiteiten.
Wellicht zou het nuttig zijn te overwegen een artikelen-serie hierover te beginnen in het weekblad "Vrijheid en Democratie". Enige grotere artikelen die wijzen op het belang van een goede partij-organisatie (verband partij-activiteiten en verkiezingsuitslagen) zouden m.i. goed werk kunnen doen.
2. Vaak blijken bij de activiteiten elementaire fouten te worden gemaakt (b.v. vergeten pers uit te nodigen!). Een vaste rubriek in "Vrijheid en Democratie" waarin regelmatig de nodige organisatorische tips worden gegeven lijkt me een uitermate belangrijk middel om de zaak te verbeteren.
3. Wellicht zou men 1 en 2 op kunnen hangen aan een ledenwerfactie. Een actie gevoerd via "Vrijheid en Democratie" (geen kosten) heeft tot voordeel dat alle leden worden bereikt. Uit de enquête kreeg ik de stellige indruk dat de beste methode tot ledenwerving is die via persoonlijk contact. Via "Vrijheid en Democratie" zijn hier 30.000 lezers toe "op te pepen".
Voor alles is het echter nodig dat het kader in vele gevallen meer organisatie-minded wordt !! Bovengenoemde vaste rubriek zou op den duur vruchten afwerpen.
4. De samenwerking tussen kleine afdelingen dient gestimuleerd te worden. Daar waar deze samenwerking bestaat functioneert zij uitstekend en zijn de betrokken afdelingen buitengewoon enthousiast.
5. De grotere vergaderingen (b.v. Kamer- en Statencentrales) zo vroeg mogelijk aan de afdelingen door middel van "Vrijheid en Democratie" bekend maken. De agenda in dit blad zou voor de grote vergaderingen wat verder vooruit moeten lopen. Er komen nogal eens doublures voor, terwijl de animo voor de grote vergaderingen groot is.
6. In zeer veel afdelingen bestaat weinig besef over de taak en de omvang van het werk van het Hoofdbestuur. Wellicht is dit een van de redenen van de afdrachtsmoeilijkheden bij een aantal afdelingen. Ook hier zou een paar artikelen "over het werk (en de kosten) van het Hoofdbestuur" in het weekblad te overwegen zijn.
7. Openbare vergaderingen ook aankondigen aan belangstellenden en aan hen die op radio- en televisie-uitzendingen reageerden. In de kleinere plaatsen lijkt huisbezoek mogelijk. Ik kreeg de stellige indruk dat dit de beste methode voor ledenwerving was.
8. Ledenwerfacties eens richten op bepaalde bevolkingsgroepen, b.v. middenstanders, onderwijspersoneel, ambtenaren, studenten. Aan de adressen is te komen via ledenadministraties of vaktijdschriften. Afdelingen die een dergelijke actie ondernamen hadden daar in het algemeen goede resultaten mee.
9. Vele afdelingen durven geen Kamerlid te vragen onder het motief "er komen toch geen mensen". Heeft men een keer deze moed, dan blijkt de opkomst vaak mee te vallen. Voor dergelijke afdelingen zijn grotere streekbijeenkomsten een uitkomst.

10. Om in kleine afdelingen die zelden vergaderen de band onder de leden nog enigszins in stand te houden, zou het aan te bevelen zijn dat de secretaris of penningmeester de contributie persoonlijk ophaalt.
11. Er kan niet vaak genoeg op gewezen worden dat de pers moet worden uitgenodigd. Spreekbeurten worden nogal eens vervuld via het Algemeen Secretariaat. Wellicht kan het Secretariaat 14 dagen van te voren de afdelingssecretaris een in uitermate vriendelijke vorm gegoten lijstje sturen met zaken waar beslist aan gedacht moet worden. Elementaire fouten kunnen dan voorkomen worden.
12. In afdelingen eens een "stamtafelbijeenkomst", "borreluur" etc. organiseren. Bijeenkomsten met een gemoedelijke sfeer blijken vaak het meest succesvol.
13. Opvangen van nieuwe gemeentenaren door middel van een welkomstbrief.
14. Huisbezoek bij geselecteerde adressen, b.v. naar wijk, vereniging of beroep.
15. Bij afdelingen die een ledenwerfactie beginnen na enige tijd weer informeren en hen nieuwe moed inspreken.
16. Voor kleine afdelingen om de band te behouden: de leden eens een brochure toezenden.
17. De V.V.D. vermelden in de telefoongids.
18. Nieuwe leden een welkomstbriefje sturen; 1 of 2 keer per jaar een kennismakingsavond voor hen organiseren.
19. Openbare debatten blijken meer belangstelling te trekken dan andere avonden.
20. Vorming in de afdelingen van studiegroepen. M.i. lijkt het aan te bevelen daar ook sympathiserenden die deskundig zijn op een bepaald terrein in op te nemen.
21. In de enquête werden sterke staaltjes van politiek analfabetisme aangetroffen. Ook daarom lijkt de vorming van studiegroepen aan te bevelen. Het Hoofdbestuur zou hier het initiatief kunnen nemen door jaarlijks enige onderwerpen vast te stellen en documentatie te verschaffen. Denk in dit verband aan de studiegroepen-opzet van de K.V.P.
De indruk bleef bij mij achter dat in vele afdelingen het gevoel bestond op geen enkele wijze invloed op het beleid uit te kunnen oefenen. Is het dan een wonder wanneer men gaandeweg zijn belangstelling verliest?
22. Belangstellenden uitnodigen voor huiskamerbijeenkomsten.
23. Voor kleinere afdelingen lijken "Praatavonden" e.d. veel succes te hebben. Laat men het eens proberen door dadelijk met het stellen van vragen te laten beginnen.
24. Stimulering contacten raadsfractie en afdelingsbestuur. Ook de actieve leden zouden op deze wijze enigszins bij het werk betrokken kunnen worden. In de enkele plaatsen waar dit bewust geschiedt is men er zeer enthousiast over.
25. Laat de V.V.D. plaatselijk stimuleren dat er "burgerschaps-avonden" worden gehouden. Laat de V.V.D. zorgen voor een stand waar documentatie e.d. over de Partij te verkrijgen is. O.a. in Voorschoten levert dit iedere keer een aantal nieuwe leden op.